

INTERVIU CU SCRITORUL PETRU POPESCU

România, și care ar trebui cunoscute de scriitorul român care pornește la asaltul ei?

– *V-aș propune să începem cu întrebarea pe care v-am pus-o în vara lui 2001, la lansarea cărții „Oasis” la New York: Este ceea ce se scrie „market driven”, determină piața cititorilor ceea ce se scrie și se publică într-o anumită perioadă?*

– Depinde de ce înțeleg prin piața scriitorii înșiși. Fără doar și poate, un scriitor de interes, un scriitor citit, nu poate să trăiască decât „in sync”, sincronizându-se cu problemele publicului cititor. Totul este dictat de piață, dar nu mecanic, ori simplist. Există și creații pretențioase, din dorința de a fi „la curent” cu orice preț. Se pot scrie cărți „immediate” care să fie, momentan, foarte interesante. Un englez făcea distincția între „a good bad book” și „a bad good book”. O super „good bad book” e „Da Vinci Code”, care satisface curiozitatea și imaginația multor oameni; e o carte bazată pe o pură fantezie a autorului, dar iată că place – și e desigur o carte de piață. Personal, n-o admir decât ca abilitate, dar mi-a plăcut mai mult s-o citesc, ca divertisment deștept, decât orice carte de **Faulkner**, care era greu de citit și în perioada lui de glorie, iar azi e îngrozitor de grandilocvent și demodat.

– *Există specificități ale pieței pentru literatură, pentru cultură în general, în SUA, care o fac diferită de cea din*

– Cultura americană și cea românească sunt greu de comparat, numai dacă ne gândim la trecutul istoric diferit, și la publicul cititor: de mii de oameni în România, de milioane în America. Altceva: cultura română a fost silită să fie secretă între 1947-1992. Dar și mai înainte: a fost războiul, cu cenzura, și, în perioada interbelică – criza din 1929-1933 și distorsiunile legionare. 4-5 straturi de distorsiuni și tragedii istorice, care au creat multă presiune psihologică asupra scriitorului, i-au știrbit sinceritatea, și l-au împins spre autocenzură. Să mă mir că au fugit atâția, inclusiv eu?

– *Dar ați fugit după o perioadă de relativă „liberalizare”, acea „primăvară înșelătoare”, dacă ne gândim că ați publicat „Prins” în 1969 și „Dulce ca mierea e glonțul patriei” în 1971.*

– Da, dar pe dinăuntru, scriitorii erau foarte emasculați. E greu să descriu cum se petrecea asta pe plan personal, intim. Am încercat în „Întoarcerea”, fără ca să ajung la o radiografie adevărată a ce înseamnă să ai succes, și să creadă lumea că spuneai în gura mare adevărul, când, de fapt, încă aveai călușul în gură.

De aceea am plecat din țară, cu o tristețe imensă în suflet. Neștiind că voi putea scrie în engleză. Am plecat ca un scriitor format în România, cu interesul, cu temele umane legate de România. M-am americanizat greu, deși durata aceastei americanizări pare, în timp, relativ rapidă. A trebuit

să-mi stabilesc cu totul alte priorități interioare. Am căpătat suficiente acolade de la confrăți, dacă e să menționez faptul că „Oasis” a apărut însoțită de „endorsements” ale unor nume ca **Elie Wiesel** și **William Styron**, nume care nu le regăsești asociate cu nici o altă carte scrisă de vreun scriitor român. Poate că e răsplătită, în fine, sinceritatea. Nici în România, nici aici, în SUA, nu am vrut să mint.

– *Vizita dvs. la New York, care ne-a prilejuit și interviul de față, are ca scop semnarea unui alt important contract editorial. Ce ne puteți spune despre acest contract, și, implicit, despre proiectele dumneavoastră viitoare?*

– După contractul cu **Harper Collins**, semnat în vara trecută, contractul pe care l-am semnat acum este tot cu o editură prestigioasă: **Simon & Schuster**. E pentru un roman istoric, rod al unei cercetări de 20 de ani, care este în mare parte scris. Mai mult de atât aș prefera să nu vorbesc. Aceste cărți vor veni după mai mult de patru ani de lucru „anonim”: perioada de după publicarea „Oazei”. Cu „Oasis” trebuia să mă întâlnesc cu cititorii, într-o acțiune de promovare a cărții, chiar pe 11 septembrie 2001, la librăria **Barnes and Nobles** de la **World Trade Center**! În seara aceea trebuia să dau autografe; dimineața însă, 120 de exemplare ale cărții au fost îngropate sub dărâmurile de acolo, împreună cu mii de victime, astfel că „Oasis” a fost o carte care a apărut, dar adevărata ei *promotion* a fost mutilată de criza atacului împotriva Americii. Atenția tuturor s-a mutat spre realitatea imediată.

Viața unor cărți a fost amânată, nu vorbesc numai de mine. Timp de doi ani după aceea m-am orientat spre alte forme de scris, pe care nu le încercasem mai înainte; manuscrisele au fost vândute unor edituri de vârf – deci tot răul spre bine, am încercat lucruri noi, și am reușit mai bine decât mă așteptam!

– *Care este viața cărților dvs. scrise în SUA și traduse, după 1989, în România?*

– „Prins” și „Dulce ca mierea e glonțul patriei” se vând și acum bine. Nu și „Adam”, „Oasis” și „Întoarcerea”. Cel mai mult mă surprinde ce s-a întâmplat cu „Întoarcerea”, publicată la Editura „Nemira”. E greu să cred că nu suscită interesul publicului cititor, fiindcă îmi este cerută atât de des la întâlnirile cu românii din SUA. Cred că editorii români nu lucrează eficient cu cărțile unui autor care nu e prezent în România. Păcat. Am să încerc să călătoresc mai des în România, și să fiu mai prezent în viața literară românească, poate își va readuce lumea aminte de mine. Pe de altă parte, **Harper Collins** și **Simon & Schuster** au mare vizibilitate internațională. Am *fans* din Argentina până în Japonia. Am mai mulți fani români aici în SUA și în restul lumii, decât în România. Ironia sorții.

– *Vă mulțumesc pentru acest interviu și aștept să vă revedem – conform promisiunii – la New York, în primăvara anului următor, la lansarea cărților dvs.*

9 martie 2006

interviu consemnat de
Laurențiu ORĂȘANU

Mai important decât modul de receptare al unui act cultural, este, cred, dovada faptului că există, că manifesti voința de a fi tu însuți

(continuare din pagina 8)

Cred că nu contează unde scriu. Dacă se întâmplă ca aceia din exil să fie marginalizați sau uitați acum, pot fi recuperați post mortem. Ei există în măsura în care sunt în actualitate, comentați ca atare în istorii literare, în dicționare etc. Din păcate sunt cunoscuți în Occident prin ceea ce au publicat acolo, și comentați în țară pentru ceea ce au publicat înainte de a pleca. Prin 1980, Mircea Eliade se plângea că e citit, comentat și înțeles unilateral, cititorii din țară nemaivând acces la opera sa scrisă și publicată în Franța, Statele Unite, în limbi de circulație. Așa se face că astăzi procesul receptării operei unor **Eliade**, **Vintilă Horia**, **Emil Cioran**, **Eugen Ionescu** este uneori obstrucționat, datorită unor restricții impuse de moștenitori sau de unele decizii testamentare, cultura românească rămânând într-un deficit de cunoaștere.

Astfel, rămân netraduse și nepublicate o serie de scrieri care aparțin scriitorilor bilingvi de origine română.

Posteritatea fiecărui scriitor e inconfundabilă, singulară. Ea trebuie recuperată măcar pentru generațiile care vin, dacă nu pentru cele actuale. În cazul lui Eliade nu se poate vorbi de posteritatea criticului și istoricului religiilor fără a se face apel la ceea ce numim „arhiva Mircea Eliade” de la Universitatea din Chicago. Ea cuprinde mii de manuscrise în limba română și a fost conservată de americani doar pentru faptul că Eliade a fost precursorul disciplinei de istoria religiilor la acea universitate. Noi ca români, vrem să zic instituțiile românești oficiale, precum Academia Română, Uniunea Scriitorilor, Institutul Cultural Român ar putea, printr-o simplă cerere, să aducă această arhivă în țară. Este o chestiune de orgoliu național în primul rând și nu văd de ce acest lucru nu ar fi posibil, așa cum s-a procedat și în cazul arhivei lui **Ion**

Negoitescu, care a fost adusă la bibliotecile universitare din Cluj și Sibiu. Vremurile nu-s din păcate pentru cultură, ci pentru fotbal. Atâta timp cât un președinte de țară petrece o noapte la șprițuri cu jucătorii echipei favorite „Steaua”, negăsind timp să condamne comunismul, ceva nu e în regulă. După zeci de ani în care cultura slujea politicul și ideologicul, după 1990 ea trece printr-o criză de identitate. Valorile exilului, în loc să fie integrate firesc în cultura română, sunt ignorate sau marginalizate. Criticul **Constantin Stănescu** îmi spunea prin anii '90, înainte de a pleca în America, că în România post-revoluționară ceea ce îl intrigă este tocmai faptul supralicitării valorilor exilului, afirmație total necontrolată, probabil din lipsa surselor documentare. De ce spun asta? În '90 abia începuseră să se publice cărțile interzise de cenzură ale lui Mircea Eliade, Vintilă Horia, Cioran; multe dintre ele au rămas și azi necunoscute cititorului din țară. Pe lângă

o istorie culturală a exilului, încă nescrisă, avem nevoie de cărți fundamentale de istoria culturii și civilizației exilului, nu doar de instituții fantomatice și de departamente care se ocupă chipurile de cultura românească din străinătate, când de fapt nu vor decât să o confişte și să o pună sub obroc. Știu că există o dorință mai veche a oficialilor români de a pune stăpânire pe biblioteca românească de la Freiburg, care din lipsa fondurilor care erau odată primite de la statul german, va succomba sau va fi sigilată pentru a nu ajunge scrierile drepte românești în exil în mâinile unor necunosători.

